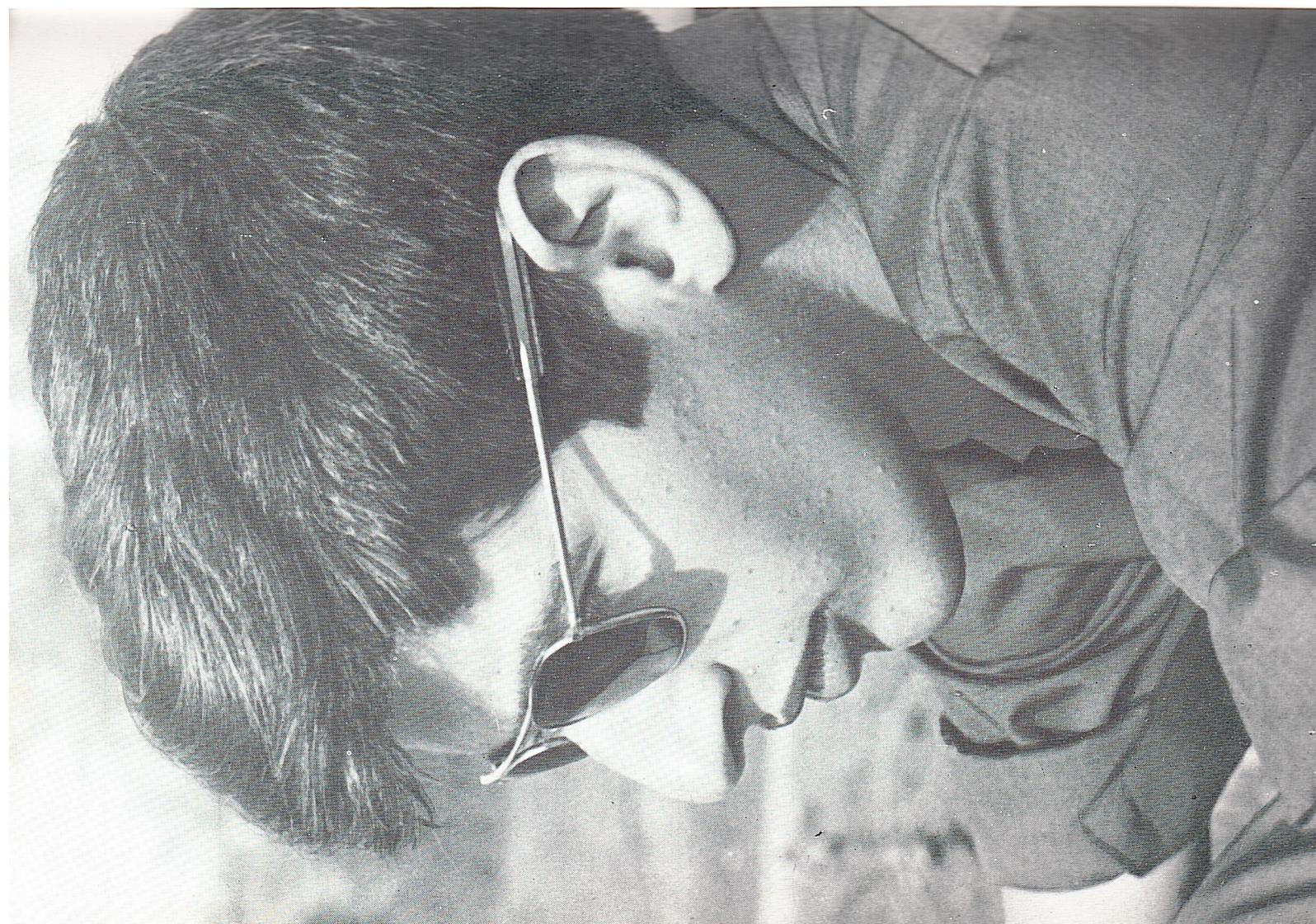
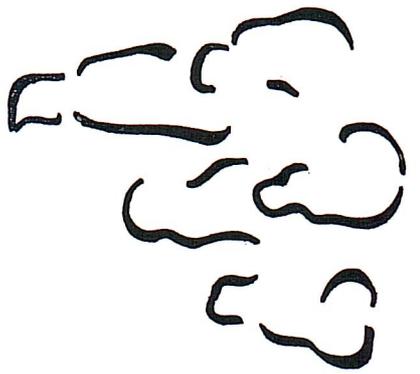

מסמך מס' 100

סגן משנה אמנון מניב
לוחם אוניברסיטה
בן מנין-צבי
נפול במחנה מילוי הפקידו
אח"כ תשל"א
מאי 1971

עם הקובץ

אמצע תרמיטס אפאן

בתוך ימות השבעה התאספו בני "מגל", בני כתתו של אמנון, להתייחד עם זכרו. קלחו הזכרונות והספורים. חוויות, הווי וסביבה, בהם ומתוכם עוצבה אישיותו של אמנון, צפו ועלו.

ניר : אני זוכר אותו כך : אמנון, התלמיד המצטיין, גם בלימודים וגם בעונה ; אמנון שמחברותיו היו תמיד נחלת הכלל ותמיד בשקט ובסבלנות אין קץ. אמנון של טיולים עם שלושה וארבעה תרמילים על גבו — ושוב בשקט וברוח נחושה ורק בסוף הוא מודה : היה קשה, כן גם לי היה קשה. ויש אמנון של שעות לילה מאוחרות על המדרגות במוסד, מתווכח בלהט על נושאים העומדים ברומו של עולם ; ויש אמנון של הומור דק, של הערה פה והברקה שם ההופכים כל וכוח לקל יותר, עליז יותר. ויש אמנון ויש... דומה כאילו אין שטח בו לא היה מצוי, בזה יותר, בזה פחות, אך בכל נושא נגע. אמנון שבספריותו ניתן היה למצוא את ביל קרטר ליד סרטור או איינשטיין. ובעקר,

אמנון החבר שמעולם לא ירים קולו על מישהו, אמנון היחיד בסבל-
נות ואורך רוח שאין להם סוף; ואם היה מתפרץ — וזה היה קורה
לעיתים רחוקות מאוד — הרי היה יודע להרגע מיד, לסלוח ולוותר.

הכל פה ירוק

**תמונות של החבריה בטיולים, תמונות של אמנון בארועים שונים,
עונות מיד ליד.**

חגי : (מתבונן בתמונה), אני חושב שאת הספור שמאחורי תמונות אלו
מעט מאוד חבריה יודעים.

ניר : היינו מטיילים יום-יום, אמנון חגי ואני, היה לנו אתגר למדוד
ברגלינו את כל שלוחות הכרמל עד שפועה הדרומי. יום-יום היינו
מרחיקים עוד כבדת ארץ וחייבים לחזור ולהגיע הביתה עד רבע לחמש
ואז לאמר לפנינה שחזרנו. בדרכנו היינו מגיעים לנקודות תצפית. היינו
נותנים שם לכל נקודה כזו כמו למשל "מצפה מעין" ועוד.

חגי : היינו הולכים על ההר וכל מקום שנראה בעינינו היינו מציינים
אותו. היתה לנו מחברת כזאת, כמו לטופוגרפיה, מפה... אני זוכר, בין
שתי שלוחות, אחרי מערת כברה, הלאה שם למעלה על הגבעה, היה
עץ חרוב בולט וגל אבנים. לרגלי הגל לא ראו את מעין ומעליו התגלה
המשק. לפיכך נתנו לו את השם "מצפה מעין".

רחל : אני לא הגעתי לשם !

חגי : היינו שואפים ללכת כל פעם יותר ויותר. היינו יורדים לכביש
וחוזרים. באחד מימי השיא שלנו בהליכה הגענו עד מעל למחצבה של
בנימינה. היינו יוצאים מהבית ב-3:00 אחה"צ ומתחייבים בפני פנינה
בשבעה שעד חמש מתיצבים בפניה.
ישי : להגיע עד חמש להסתדר.

רחל : נכון, בחמש להסתדר — זה להסתרק ולהסתדר לפני שהולכים
הביתה.

חגי : התחייבנו לחזור עד רבע לחמש וכדי להספיק היינו יורדים
לכביש ומודדים זמן בהליכה עד למשק. כשהלכנו עד בנימינה, היינו
צריכים לחזור בריצה...

ניר : אתה זוכר, חגי, את המערות שמצאנו בדרך ולכל אחת קראנו
בשם ? !

איתן : בכלל, אמנון אהב מאוד את הנוף. כשהיינו חוזרים מבית
הספר היה אומר תמיד — "מה, חוזרים מהמדבר הזה, הכל צהוב,
ואני בא הנה אני ממש אוהב את המקום הזה... הכל ירוק פה." הוא
הרבה לעמוד ליד החלון במוסד ולהסתכל בנוף.

חגי : הוא היה קשור בכל לבו לסביבה בה חי. הנוף, האויר, הצומח
והחי. לא פעם היה אומר שמשקנו הוא המקום היפה ביותר שקיים
בכלל; והוא אהב לטבול ביופי זה בטיולים בסביבה.

גבי : כשכתתו של גלעד יצאה לטיול שנתי לכרמל ולא למצובה כרגיל,
טען אמנון שזה נכון וטוב, כי במעין אין מכירים כמעט את הכרמל
ואין מטיילים בו.

ניר : זאת באמת היתה טענה קשה של אמנון. הוא נהג לאמר: "פה,
פה חמשה מטרים מהמשק אפשר לגלות ממש עולם מקסים —
וחבריה רצים בכל הארץ. כשיוצאים מהמשק מגלים שמעין-צבי כל כך
יפה, יש כל כך הרבה דברים שאפשר לראות בה; צמחיה, מערות,
סלעים — הכל מלא יופי ולמה לרוץ? פה בבית יש הכל". היינו
יושבים מעל מערת כברה שהיתה הנקודה הראשונה שלנו בטיולים,
ומשקיפים על הנוף הנהדר.

איתן : כשאמנון היה בא בשבת הביתה, היה מנדנד לחגי ולעוד חבריה,
שהיה להם רשיון נהיגה, "בואו נטייל במשק, אני רוצה לראות את
השדות; אני כבר לא יודע איפה זרעו מה".

פנינה : אחד הטייסיס מחבריו של אמנון סיפר בביתו של אשר, שהוא וחבריו תמחו תמיד על שאמנון לא נהג להשאר בימי ששי ושבת עם החבריה הטייסיס בצאתם לפיקניק או לבלוי אחר. ברגע שהיה חפשי נסע הביתה. עתה, בראותו את הנוף כאן הוא חושב שהנוף משכו. על כך ענה אשר : "זה לא הנוף — הוא אהב את החבריה כאן".

איתן : אני חושב שהוא באמת אהב את החברה.

דורון פ. : לפני זמן מה אמר לי אמנון, שיש לו תחושה שלא היה מצליח לגמור את הקורס, אלמלא החופשות בין שלב לשלב. הביקורים האלה בבית היו חשובים לו מאוד וחזקוהו במאמציו.

איתן : בסוף הקורס יצאו כל הטייסיס לשבוע נופש במלון גני יהודה, בירושלים. לא הלפנו ארבעה ימים ואמנון חזר הביתה. אני אומר לו : "אמנון, מה זה ? אתה עכשיו טייס — זכותך לבלות במלון לוקסוס". על כך ענה לי בהומור שלו : "אתה יודע, אני יושב שם, אני לא מסתדר עם כל המזלגות".

גבי : כן, הוא טען שכל הנופש משעמם ואחרי יומיים שלושה, כבר טוב להיות בבית.

הארנבות לא ברחו

איתן : בסופו של דבר, היו חוויות שנהנה מהן מאוד. הם יצאו גם לאילת לשבוע ימים. אמנון סיפר על בלוי זה עוד ועוד ואמר שהיה נהדר. והוא, שהיה ביישן ולא רקד בדרך כלל, סיפר, שבמסיבת סיום של קורס הטייסי, רקד כתף אל כתף עם מוטי הוד מפקד החיל.

ניר : בערב פסח לאחר ה"סדר", ישבנו כאן בחדר ארבעה חבריה. אמנון, אסנת, יוכבד ואני. התחלנו להקניט את אמנון... נה אתה יודע

לשיר ? אתה לא שר, לא רוקד. הוא לקח אז ספר שירים של התנועה שנמצא כאן והתחיל להיות המנחה של השירה. היתה זו פעם ראשונה שראיתי ושמעתי את אמנון שר ומתלהב.

מיכאל : תתפלא, אמנם הוא זיף, אבל היה מוסיקלי.

ישי : בקייטנות ובמחנות היינו מופיעים בסקציות שונים, אמנון דודי ואני, אני זוכר את כל החידונים שערך והגיש לחבריה בקבלות שבת, מסיבות ושאר הזדמנויות. טבעי שמקומו לא נפקד בוועדת התרבות.

נורית : שאלתי פעם את אמנון על ריקודים, אמרתי לו : "אמנון, כבר כולם רוקדים, למה אתה אינך רוקד ?" והוא השיב : "תתפלאי, כשהיינו באילת רקדתי, אפילו שייק". וכשאמרתי לו : "תראה", ענה : "אין כאן אווירה".

חגי : כן, כל חיי הלילה האלה מזכירים לי משהו. הגיע הזמן לגלות לכם מדוע התפרק המשקדחי.

איתן : אין כאן כל תעלומה — הארנבות ברחו.

חגי : לא, הן לא ברחו. זה היה באותה תקופה בה עשינו את כל הטיולים שלנו. היינו אז "ברזקסיסטים" לא נורמלים. היינו מתגנבים בלילה, תופסים ארנבת, יורדים לגינה שלנו, מפשיטים את עורה, מכניסים אותה לצליה ועולים למעלה למגרש הכדורגל הגדול שלא יראו אותנו ולא את המדורה. היינו שם אמנון, ניר, עמרי, דודי ואני. שמונו את מנקה הרגליים של פנינה על המדורה ועשינו ארנבות בגריל.

יהודית : חשבתני שבכתת "מגלי" דברים כאלה לא קרו!...

חגי : היתה לנו גם גינה משותפת. אחד התחביבים של אמנון היה לטפל בתעלות למים. ניר ואני שתלנו והוא, באצבע, עשה חריץ לחובל את המים לכל שתיל ושתיל. היו לנו אבטיחים ומלונים וחמניות ובעקר הצלחנו בפטרוזיליה. יום אחד באנו אל אלה עם שני דליים וארוז מלאים פטרוזיליה. קוינו לתגמול כספי כדי לקנות זרעים

נוספים ולפתח את הגינה, אולם קבלו זאת במטבח כמתנה מובנת מאליה והסתפקו בתודה.

יד זריזה מצוירת

איתן : אני זוכר את שעורי הציור. אני הייתי מתאמץ ואמנן בקלות קיבל 9 על כל ציור.

ישי : אמנן היה מחונן בכשרון נדיר לציור, זה היה ממש נפלא להתבונן בו כשהיה מצייר : העפרון אחוז בתפיסה משונה בארבע אצבעות, ידו מרחפת בזריזות הלך ושוב על פני הניר ומתקבל ציור נפלא אשר קשה לתארו. מין צרוף של חושניות וטבעיות נשקף מהציור המוגמר ; אני זוכר שהתפעלתי כאשר ראיתי ציורים שלו המראים את אותנו סוס בשלבים שונים של ריצה. הוא נסה להסביר לי את המלאכה, אולם לשווא.

לולי : זכור לי שהיה בונה דברים משאירות של עפרונות ומכל מיני גפרורים.

יחיאל : היה לו תמיד איזה צעצוע ביד בשעורים והיה מסיע אותו לאורך השולחן — זה היה אוטו קטן.

ניר : באמצע השעור היה זורק טיסנים. הוא אהב מאוד לעשות אוירונים מנייר מחברות ולזרוק אותם.

לולי : היה יושב בכתה וכאלו לא מקשיב... לא שם לב... לא שומע. אחר כך בא מבחן ואמנן יודע הכל. שואלים שאלה והוא יודע את

התשובה בלי בעיות.

אילנה : ב"גלים" כששאלו שאלות בכתה, לא הצביע. היה יודע ולא הצביע. התרגזתי עליו : תצביע ! אתה יודע, תענה כבר ! אבל רק

כשפנה אליו המורה היה עונה.

חגי : בהיותו תלמיד מצטיין, ריכז בידו ידע רב, ותמיד נתן ממנו לכל מי שהיה זקוק לו על מנת להתיצב על רגליו לפני מבחן. מושגי היום-יום הנדושים של "אין לי זמן" או "אני עסוק", לא הועלו על שפתי כשנתבקש לעזור.

אמנן היה "מקסימליסט" בכל דבר בו עסק, אבל הוא ידע תמיד לתרום משלו על מנת לקיים את המושג "חברה" על הצד החיובי. הדאגה שלו לכל פרט בחברה היתה בולטת תמיד.

שווה בין שווים

ניר : המחברות שלו... היה יושב בחדר ומסדר להן את העטיפה בדיקנות מרגיזה. אף לא בליטה אחת.

איתן : אמנן היה "יקה" בהרגלים שלו...

מיכאל : אבל נהג לקשקש על כל המחברות ועל העטיפות.

חגי : דרך אגב, היום כשאני מסתכל על התמונות האלה אני שם לב שהיינו אז מסודרים מאוד משום-מה. לא יצאנו לאף "טיול" כזה בלי כובע ותמיד עם חולצה חמה.

יהודית : טוב, חגי, מאיזו כתה היתה פנינה המטפלת שלכם ?

שולי : מהגן !

חגי : אני זוכר עוד שפנינה היתה רצה אחרינו עם חולצת פלגל ביד שנקח לפחות חולצה חמה.

יחיאל : סיפרתם לי פעם על איזה תיש... שם, ליד המערה.

ניר : אה, כן... המערה מתחת לזכרון, מערת הנטיפים. אמנן גלה על המפה את המערה הזאת ; הלכנו לחפש אותה. בתחילה לא מצאנו — עץ תאנה גדל בפתח. אבל אמנן התעקש וחפשנו עוד — ומצאנו.

תמיד העמיס בעצמו

יאיר : הוא התחשל מאוד ב"גזר".

שולי : אני זוכרת עוד מטיולי הכתה איך היה סוחב את התרמילים של אלה שכשלו. חשבת, הלואי ויישבר כבר — הוא סחב שלושה תרמילים על גבו ואני אף לא אחד.

איתן : בבואנו ל"גזר" נראה אמנון חלוש מבחינה גופנית. הוא עבד במספוא. זו עבודה ממש קשה להעמיס עגלה מלאה בקלשון. אמנון ממש נהנה לעשות זאת על אף הקושי ובגלל הקושי — הוא היה כל כך גאה בזה. פעם נסיתי אני להעמיס עגלה כזו. זה היה ממש קשה לי.

יאיר : היה נוהג ב"גזר" — מי שעבד בסלק והיה צורך להעמיס, לקח לו את אחד הרפתנים לעזרה. אמנון אף פעם לא נעזר באיש. תמיד העמיס בעצמו עגלה כזו והביא אותה לרפת.

מיכאל : כוח רצון ועקשנות — זה בלט אצלו גם ב"גזר" וגם בטיס. **ישי :** אנתנו הלכנו יחד ל"גזר", היינו שם יחד כעשרה חדשים וגם התגייסנו יחד. תמיד בלט כוח הרצון שלו.

תחילה חשבת שיש ליעמוד במאמץ הפיזי, כי לא היה טפוס ספורטיבי. תמיד חשבתי שזה יבגוד בו בצבא. אבל הוא כאילו לעג לטבע וגמר את הקורס בהצלחה ועבר לקרבי ! ! כלנו התגייסנו בו, אבל אמנון דרכו צנוע.

גבי : ביקשתי פעם מאמנון שיביא לי מחיל האוויר איזה אקדח רקטות. אמרתי לו : "מה הבעיה, אתה לוקח וזהו זה". אמנון ענה : "לא, זה ידפוק את המכונאים".

איתן : אמנון סיפר שבהכנסו פעם לפוגה, מצא מברג ששכח שם אחד המכונאים. בסיום הטיסה רשם זאת לתומו בתחקיר. כתוצאה נענש אחד המכונאים. ומכונאי אחר נגש אליו ושאל : "אתה מניב ? אתה

חגי : כשעמדנו לסיים את בית הספר, החליט לקחת גם בצבא את המקצוע החזק והקשה מכל. הוא לא הלך לטייס משום שהיתה לו שאיפת ילדות לזה, אלא התיחס לכל העניין כאל נסיון להצלח ולא כדבר מובן מאליו. אבל ברור היה לו שוב שהוא חייב לתת את המקסימום לבטחון המדינה.

בקורס הטיס חל שנוי באמנון, שנוי שהתבטא גם בצורה חיצונית. ככל שהתקדם והצליח, גבר בטחונו העצמי והתנהגותו נעשתה חפזת ומשוחזרת.

איתן : גם אם השתנה מבפנים, הרי כלפי חוץ נשאר אותו אמנון — אותו חיוך ביישני על פניו.

חגי : כן, בכל זאת ככל שהתקדם בהצלחה שלב אחר שלב, זכה לבטחון עצמי, אך יחד עם הכל נשאר צנוע, לעולם לא ניסה להתעלות על מישורו בגלל היותו טייס ; תמיד היה אחד מאתנו, החברה היושבים בשיחת חולין, כולם שווים.

אילנה : את שעון הטייסים הסתיר מתחת למעיל שאיש לא יראה. **איתן :** דבר כזה עוד לא ראיתי : כשבא ביום ששי, נכנס מיד לחדר להסיר את המדים. הייתי צועק אליו : "אמנון, אתה טייס, תסתובב במשק, לך לאכול במדים, שיראו אותך" ! לא ידעתי איך להסביר לו שיש לו במה להתגאות ושיהיה גאה בזה.

חגי : כשבא הביתה ועל חולצתו רקומות כנפי הכסף, היה מיד מוריד את המדים, לובש בגדים אזרחיים ונעצר בדלתו של כל אחד מאתנו כדי לומר שלום וכאלו להדגיש שהנה הוא כאן, מאושר להיות אזרח בבית, מאושר לנשום שוב ושוב את האויר הצח של סביבת מגוריו ולשכוח לזמן מה ענייני צבא.

מיכאל : אני זוכר... הגענו יחד לקורס וכולם ציפו שאני אשאר והוא יעוף. הוא נראה רזה וחלוש וגם התקשה קצת בטירונות. אבל כוח רצון כשלו — בזה היה הטוב מכולם.

דפקת את המכוננאי". אמנון נפגע קשות. לא תאר לו שזו תהא התוצאה. אילו היה יודע, אמר, היה מזהיר אישית את המכוננאי.

מיכאל : אני בטוח שאמנון היה חוזר למשק בגמר שרותו.
גבי : לפני זמנמה הציע חגי לאמנון שבשנתיים הנוספות שעליו לשרת, לאחר תום שלוש שנות החובה, יקח חופש מהמשק, יאגור את כספי המשכורות שלו ולאחר מכן יערוך טיול לחו"ל. אמנון דחה מכל וכל רעיון כזה. מספיקה לו בהחלט ההקצבה שהוא מקבל לפי תקנון האחוד. כיצד אפשר לקחת כסף השייך באופן טבעי למשק! אמנם, עדיין אינו חבר, אולם לבטח יהיה!...

ישי : לכששמעתי לראשונה על מותו, רציתי לבכות ללא בושה...

ניר : אסור לנו להשבוי. עלינו להמשיך ולזכור את אמנון, לזכור אותו בכוח, באינטנסיביות וכוחו יצטרף אל כוחנו — לכוח יוצר אחד גדול. נדע את עקרונות חייו, נדע לפתחם ולהמשיכם: שיהיה אמנון טבוע בחברה בה ניצור, טבוע בצורה חיה ונושמת כפי שהיה אמנון מלא חיים ואוהב חיים מאין כמוהו.

חגי : תמיד אראה לפני את אותו חיוך מעודד, את אותה דמות גאה וזקופה, המאושרת בכל מעשה נוסף שהושלם — בכל צעד שעשה בחייו.

נוצר חלל בחייו, לא נוכל למלאו לעולם.

במשפחה

נער מופלא

במשך שנתיים, שנות למודיו האחרונות במשק, היה אמנון תלמידי. לא אבוש ואומר — היתה לי הזכות להיות מורו. כי נער מופלא היה אמנון. מוחנו בכשרונות רבים, בעל כוח זכרון מדהים, ועם כל זאת צנוע, שקט כמעט ביישן. מעולם לא ניסה להתפרץ או להתנשא על אחרים. דבר כזה היה זר לרוחו ואופיו. ליתר בני כיתתו היה חבר למופת, שהיה מוכן לסייע להם בסבלנות ובהבנה, וכל זאת בדרך שעוררה את התפעלותי.

עודני זכר אותו יושב מולי בכיתה, מגלגל את העט באצבעותיו ומקשיב. לאחר מכן התרוממה ידו, כאילו בהססנות, ואז ידעתי: השאלה אשר תישאל תהיה מנוסחת במלוא הבהירות, או התשובה אשר תינתן על ידו לא תצריך עוד כל השלמה.

עודני רואה אותו בטויל, עומס על שכמו תרמילם של אחרים והוא נושא את תלאת המסע בלי מריירות ותלונה. רק בערב באה מפיו ההודאה, שגם לו קשה היה.

אך אתמול בשיחה בין מורים בכפר גלים, בבית הספר בו המשך את למודיו, הוזכר גם שמו. בלי משימ, עלה חיך קל על שפתי כל הנוכחים, כדרך אנשים המחליפים ביניהם רשמי עבר נעימים. ועתה, מה נעלה כאשר נדבר על אמנון?

עם התגלשותו לצה"ל וכניסתו לקורס הטיס שמחנו ביחד עם המשפחה, גאוותה היתה גם גאוותנו. אך אמנון, כאילו לא השתנה. אמנם בגר, אבל בבקוריו בבית נהג, כפי שהכרנוהו מאז — בשקט ובחביבות.

תכניות רבות היו לו, תכניות מרקיעות שחקים — עד אשר השתקיים בגדו בו. בטוחים היינו, שדרכים רבות פתוחות לפניו, בכל אשר יפנה. לא פיללנו, ועודנו ממאנים להבין, שדרכו תסתגים לפתע, כאן.

ככל שנראה להקל על כאב המשפחה, הוריו ואחיו, לא נוכל — כי אין מילות נחומים שיפחיתו מגודל האבדה. רק זאת נוכל לחזור ולומר: אהוב היה אמנון על כולנו בחייו הקצרים, ובאהבה ובעצב נזכרנו לעד.

יהא זכרו ברוך!

(דברים ליד הקבר)

יחיאל,

המחנך

רק לפני עת כה קצרה שמחנו כולנו בשמחתו עת קבל את כנפי הטיס. כולו קרו משמחה וגאווה פנימית על אשר עמד במשימה — וכולנו עמו. הצעירים ערכו לו מסיבה קטנה במועדון. חברים חפשוהו בחדר האוכל לחוץ ידו ולטפוח לו על השכם — ישר כוח. ועתה שוב נישא שמו בפי כל, שוב החברים מלווים את אמנון, בדרכו האחרונה... זקוף, יענו, קורן באור פנימי; תמיד מחייך בטוב לב ובחוש ההומור שבו מסלק שבושים חברתיים ומרכז בעיות. אמונה בו באדם ובעולם, טהור ותמים וכה צעיר הוא, כה צעיר...

ואין בכל אלה מגן בפני חתף המוות. כהרף שניה רחיינו נקטפנו. נקמץ האגרוף ויש צורך להטיחו. במה, במי? אתה יודע שיש גורל אדם ויש גורל עם והנך לא יחיד ולא ראשון ואחרון בכאבך. אמנון הצטרף לשורה ארוכה של נערים צעירים אשר לא טעמו עדיין טעם חיים ובמותם כבר הפכו לגבורים. ואתה מוכרח להיות נבון ומבין והכבא מחלחל פנימה ונוקב ונוקב...

כה טוב ומהנה היה לעבוד ולחיות עם אמנון. נעים הליכות, גלוי לב במחשבותיו ובמעשיו, שקט, ביישן וכה כשרוני ותמיד מוכן לעזור לחבריו. שקד ולמד וקצר הישגים ובאופן טבעי וכמו מובן מאליו חילקם עם חבריו — עד כמה שניתן הדבר. מחברותיו אשר כה טרח לטרוח היו כמעט רכוש הכתה כולה. כאשר התקוממתי אני על כך, היה מחייך ושואל: "ולמה לא?" מי בכתה לא קבל ממנו "שעורי עזרי" ומי לא נער בו לפני מבחן? והכל בפשטות ובצניעות בלי שמץ של התנשאות.

את שעות הפנאי בילה בקריאה ועיון. טיולים בסביבה עם חבריו הקרובים היו תחביביו. החי והצומח בסוד ההתפתחות והצמיחה שבהם ענינו אותו. בחירתו בטיס לא היתה בעצם תואמת נטיותיו אלו. אולם משבחך בדרך זו דבק בה בכל מאודו; גבר על כל הקשיים הגופניים ועלה בהצלחה משלב לשלב עקב כשרונותיו, כוח התמדו ועקשנותו. כשקיבל את הכנפים ובחר לטיס קרבי היה זה גמולו. כמה קרנו פניו עת ענד לו מפקדו את הכנפים, כמה ספוק וגאווה — אולם לא שמץ של התנשאות. מיד בבואו הביתה היה פושט את המדים והרי הוא אמנון אחד מן החבריה. "היכן רואים עוד טייס כזה"? שאלה אחת הבנות מן הכתה.

וכה מעט הספיק לטוס וכמה מעט הספיק לחיות — ונגדעו כנפיו.

לוי יכלו כאבנו והשתתפתנו להקל מעט על כאב החורים, אולם יודעת אני איך תנחומים...

פנינה,

המטפלת

שנה לפני הגיוס

הכיתה

בר מצוה

תמיד אתנו

הוא יחזר וישוב.

הוא יופיע שוב ושוב.

אם פלנקס קצור ובסטימיות וולקוב — אומו!
אם פצמורה לאצטת וולקוב וולקוב — אומו!

תמיד פתוכנו ישוב על האשתי קצת בשר.
עם תמצאות של פלם ועם וולקוב וולקוב!
בחזר ונמרח בעצת של פלם וולקוב.

ובקטנתנו — יחזרי, נספבא שבוועים.
פלמאמון לפתח את סגור פייר... וולקוב!
אז יוכל לרמן וולקוב וולקוב וולקוב...
הוא ימשיך להטוב פטובל וולקוב וולקוב!

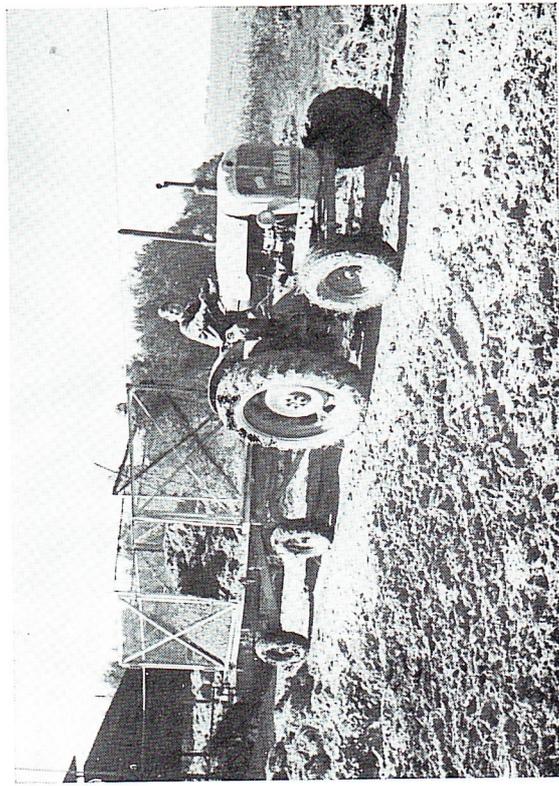
ללא סגורות... ועם סגורות של וולקוב!
עוד ימשיך ויכסס אותו גבוע קטן.
בשקמות של "אדון טבע" וכתעלה של וולקוב.

ותמיד תהרגשה של עימות, וולקוב!
תדחה מפניו פתוחות פת רצון.
בחזר אליה, אל אותה פתוחה.

על פתוחה אם נעול באין סוף פריחים,
בדקות חזר, אלפי זרמים!

בעבודה

ל. ט. כ.

אָרבעט:
אויסצוגען און אַרבעטן —
אויסצוגען און אַרבעטן

אויסצוגען און אַרבעטן
אויסצוגען און אַרבעטן

אויסצוגען:
אויסצוגען און אַרבעטן —
אויסצוגען

אויסצוגען און אַרבעטן:
אויסצוגען און אַרבעטן

אויסצוגען און אַרבעטן:
אויסצוגען און אַרבעטן
אויסצוגען און אַרבעטן
אויסצוגען און אַרבעטן

טו און און

לביא שפחה מניב היקרה

25.5.71

משפחת מניב היקרה,

חיתה לי הזכות להיות מפקדו של בנכס היקר אמנו ז"ל שנפל בעת מילוי תפקידו ב-16 למאי 1971.

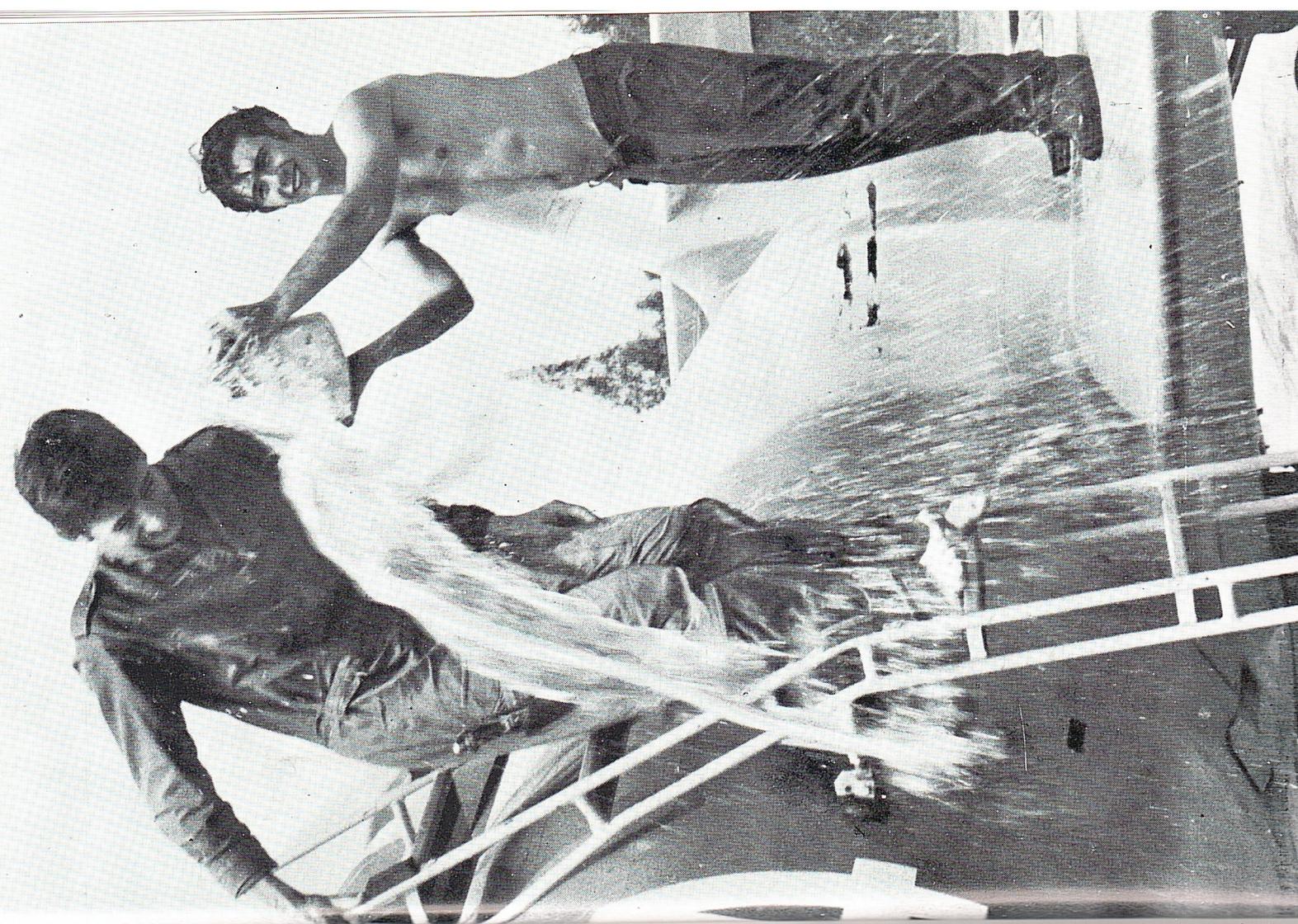
במקרה הקצרה שירת בטייסת האורנגים הספקתי להכיר. הוא נראה עדיין כנער אך היה מבוגר ברוחו ובהתנהגותו, רציני ואמיתי.

במקרה ידעתי שיתן לסמוך עליו. לכל משימה שהוטלה עליו התייחס כאילו היתה המשימה החשובה ביותר והיה יורד עד לפרטים האחרונים. באויר היה שקול, ידע לחוצא מסקנות והתקדם יפה. היה מסוג הטייסים שניתן לסמוך עליהם ולבטוח בהם.

אמנו התבלט בשקדנותו, בידיעותיו ובעיקר בצניעותו. קצין טוב, תמיד מוכן לעזור לחבריו, משמיע את טוב לבו על הסובבים אותו. היה חביב על כלנו ולא נוכל לשכוח אותו.

אין נחומים והמלים דלות מלהביע את הצער והכאב אך הנחמה הקטנה היא שזכרו של אמנו ישאר בתוכנו — חבריו ומפקדיו — לעד.

מפקד היחידה,
רס"ן יעקב

בואו, אחרי!

שיחת חברים מקורס הטייס

שלן: לראשונה נפגשתי עם אמנון בלשכת הגיוס. הוא בא לשם עם מיכאל ושניהם משכו את תשומת לבי בלבושם הפשוט. הם נראו מאוד ביישנים, קבוצניקים כאלה. המשכנו יחד לקלט והיינו באוהל אחד. כבר אז בלט אצל אמנון השקט שלו.

נווה: ב"קדמם-מכני" היה מבין הראשונים שקלטו את החומר והיה יושב לעזר לחבר'ה להבין את הדברים. אף פעם לא היה מתרברב; היה מסביר בשקט.

שלן: היתה לו אמביציה רבה, היה יושב ולומד שעות.

נווה: כשראיתי את אמנון לראשונה, נראה לי צנום כזה וקטן, לא האמנתי שייצא ממנו טייס. כאשר גמרנו את הפייפרס, אפשר היה לראות שהוא בחר בעל יכולת.

ארוז: הוא אהב להתווכח.

שלן: אך הוא היה מתווכח עם מטען וכסוי.

איונו: הוא היה מתווכח רבות על הקיבוץ. היה מנסה להסבירו בדרך הגיונית. הייתי אתו ב"ראשוני". הוא לא הרבה לספר חוויות מחטיסה ולא אודות הציונים שקיבל. לקראת סוף הקורס התחיל לדבר יותר על עצמו.

בשיחת הסכום עם המדריך שלנו הבנתי שהוא חושב על עתיד והצלחה בחיל האויר.

מולי: הייתי אתו ב"מכני" ודבר אחד שיוע אותי. במסעו, היה שם את הרובה על הכתף הימנית במאונך, בנגוד לכל החבר'ה שהיו תולים

אותו על החזה במאוזן. היה לו כושר לא רגיל, היה הולך בהתמדה ובצעדים גדולים כאלה.

אחייעז: אחת הפעולות הרציניות שלו ב"מכנין" הייתה לעזור לחבריה במבחנים. פעם עזר לחבר שהיה צריך להיות מרותק ובזכות זה "הציל" לו את החופשה.

פולג: היה מספר רבות עד כמה אהב לטייל על הכרמל.
ארז: במסע רענון ב"בסיסי" הייתי ראש חוליה. קבלתי מפות ועוד מכשירי עזר שונים. לא התייחסתי לענין ברצינות. חשבתי לשים את כל הכלים בתרמיל צד וללכת איתם — אבל אמנון ישב עם המצפנים, המפות והסרגלים, מדד והכין איזמוסים, בחר כוכבים ללכת לפיהם. כשהתחלנו ללכת אמר "בואו אחרי". הוא הוביל אותנו בדרך קצרה וטובה. הוא עשה זאת יפה מאוד; לא האמנתי שמישהו ב"בסיסי" מסוגל להכין נווט כזה. הוא היה מנהל חוברת תחקירים מהתחלת הקורס ועד סופו. הייתה לו מחברת בעובי של האינציקלופדיה העברית.

שלו: כל לילה כשהיינו כבר במיטות, נהגנו לספר בדיחות. היה לאמנון צחוק מיוחד.

אחייעז: הגענו ל"אורגניזם" אחרי החופש. כמובן שאמנון בא כשהוא יודע את הבד"ח "פיקסי", בעוד אנחנו שברנו עליו את הראש כל השבוע. למרות היותו בעל קליטה מהירה למד את הבד"ח כבר בחופש במלון "גני יהודה" — שם בילינו.

בתקופת ה"אורגניזם" הייתה לי שיחה מעניינת אתו. פעם כאשר לא ססנו בגלל גשם, שוחחנו על רמת הטיסה שלנו ובכלל על הרגשתנו. הוא טען שבעייתו היא שנשאר במנטליות של חניך. קשה היה לו לקלוט שהוא כבר טייס. לא הרשה לעצמו לעשות את הדברים בדרך הקלה. הוא היה רושם מסדר ולומד. היה לו צורך להתאמץ והוא היה מתאמץ.

שלו: אני זוכר, בבוקר אותו יום בו נהרג, לסטר ואני ישבנו אתו בארוחת הבוקר ושאלנו אותו איך הייתה החופשה. (זו הייתה השבת הארוכה הראשונה שלנו כאן) והוא סיפר שחזר כבר בשבת בערב.

הוא הקדיש הרבה לטיסות — יותר מכל אחד.

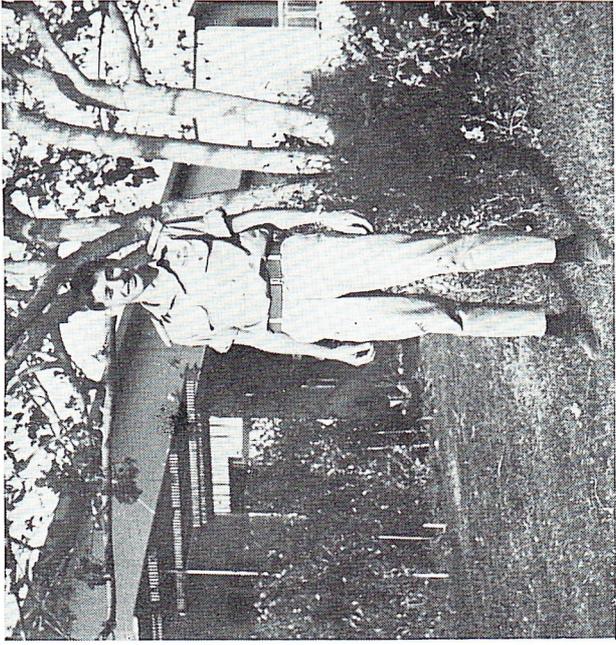
איתן: אני סתתי אתו במבנה הטיסה האחרונה שלו. אני זוכר שחיכינו לו ברכב שישיע אותנו למטוסים. (זה לא היה אופיני שיצטרכו לחכות לו). ציפפנו לו והמדריך התרגז על העיכוב. נסענו למטוסים ושמוני לב שהוא מרוכז וחושב על הטיסה. ירדתי לפניו מהרכב (אמרתיו לו "להתראות"...)...

לסטר: הייתי שבוע לפני חניך תורן. הענינים לא דפקו אצלי כי לא הוויחיסתי לענין ברצינות. כשהיה הוא חניך תורן אחרי, הייתי מקניט אותו ושואל: "נו, סדרת כבר את זה, את זה ואת זה?" והוא היה אומר: "כן, טוב שהזכרת לי" והיה רץ ומסדר את הדברים. אף תפקיד זה לקח ברצינות רבה.

ביום שנהרג, אני זוכר שחזרתי מהטיסה וידעתי שמישהו קרה. לא ידעתי מי זה היה. שאלתי הראשונה הייתה — מי? — אמרו לי אמנון. חלפה בי מחשבה: למה דוקא הוא; לא שרציתי שיהיה מישהו אחר, אבל כך חשבתי — למה דוקא הוא...
פולג: אני חושב שזו ההרגשה של כולם.

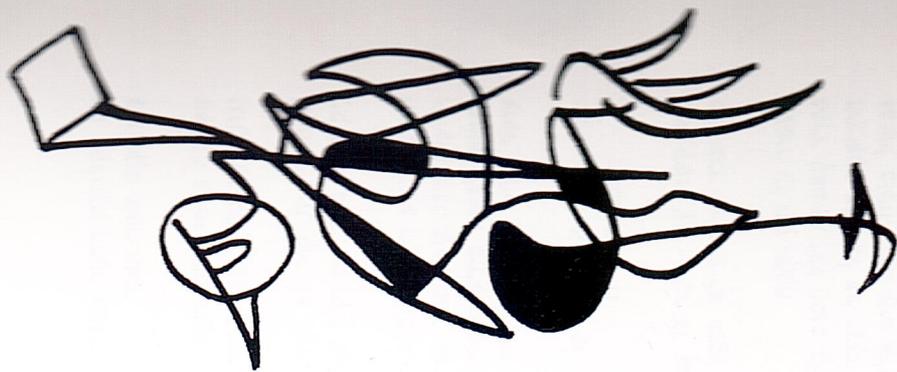
אחייעז: זה כל כך לא היה מתאים שהדבר יקרה דוקא לו. הוא היה הפחות פרוח בינינו. הוא היה יותר מיושב, שקט ורציני מרוב החבריה. זה יצר את התחושה שהיה באמת מבוגר יותר.

במסדר כנפים עם מפקד חיל האוויר

"למכין"

ישום מאת אמנון •
אחד מתחביבי

וסאח
סח

דברים אלה —
שירים, פליטון,
פרקי מחשבה —
נכתבו ע"י אמנון
לעצמו

צפון מרחפת

אם בקהילות רחפה הצפור,
אשה אשה ביום זוהר לאור.

מסליגיה בלשמי שחקי דואה לאטה
זנוחה על גלי האויר ברמה.

לרש רשמי וימי, קול אף זשמצ
שלא רשמי אפריזים וקול אף זשמצ.

וממעי רועז קגיע בתכלת רום לבנו
וזיקום עלי, שקט ואור מאיר את פלו.
ממטה הולשא בירק מישורו השטוח
עוטף עצים — עצפים ללא רוח.

עומד הנצב בקרפו
עומד ואינו זז.

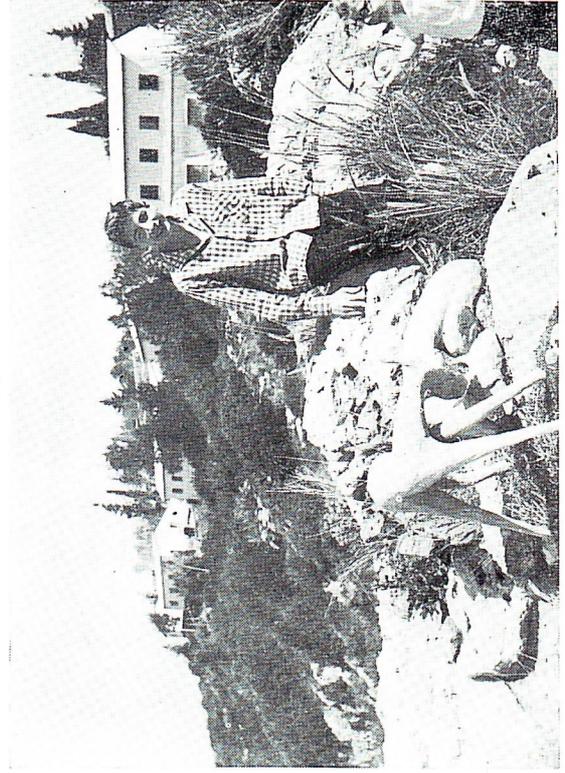
הוא עשוי ציץ — בד לו עטוף
פלו כבד — רוח לא תוכל לשוף.

האפור על הגן רחפה
המרד באטיות ועל המוט התלשבת.
התלשבת היא על בד הדוקליל
והקול בוחט איוזה היא אלי גיל.

כי יתן לך ה' את כל
רצונות לבבך.

אם נפלא ונרום
 ואם נבנו ונחום
 האם כלו לי
 הוא יעוד ויבוצר,
 קדי לך־הפני אל העתיד?

אף מה העתיד
 מי במטרה
 ולאן אותי הוא מועיד?

כמו ברק

לכו, ארץ!
 ומשחו עומד לו בצל.
 דמות מטמטמת.

ההוסיעה?
 או שמא קלל לא הגיעה?
 אכן, נכון, הניו דבר-מה
 אך מהו, מהי ומי זה הניו?

קבריו!
 לפתעו

זכרו!
 אך קברך הוא נעלם — שפחון...

ושוב חזר ונזר אתאמץ
 סבוקים הם נבדקו אך תמיד להם קזי
 אולם לעתים ותבדק הוא גדול
 ומצית הוא אש גדולה בכל
 ואזכר הטלום...

ואי, הניו זה תלום
 או אולי מצאש
 הן אופר קמי קרה אי יום,
 ולא נוסר לי ואנשה.

מסך קטן במועדון

(פליטון)

במחיר האמיתי האחרונים לקחתי יום חופש במטרה להנפש בבית, ממנו, ולהחזירנו מהעבודה בקבוץ הרחוק בו אני נמצא.

עמומי על חזונו לבוא הרגע הנכסף, שאתפנה ללכת אל המועדון. בבוא חזונו דעמוני בעצם שמוח על פני המדרגות לעבר המועדון כשכל כולי משתוקק למגוש מידי הנשכחים ולהתפרק מעול העבודה המפרך. בקריאת שמה שנטונו מינמה. אמנם מבחוץ לא שמעתי את ההמולה על חורגתי, אולם בפנים קידם את פני קול דומיה...
והש... — נקדעה הדממה בקול זמיקת הדלת.

שש... — קרא לעומתי קול מאי-שם.

נעשיתי בחלחלה.
החלחלה קרה / גמגמתי.

לא קלטתי תשובה. אך ברגע זה אורו עיני, נפקחו ראותי: פלא האלקטרוניקה, שזא הטכניקה המודרנית רחף לפני עיני כשהוא מוזנח אצלי מאור חלחל מהבהב. שקט, רק קול הפלא, המקסם הזה, נשמע.

ויעלמו עלם ל... מלמלתי לעצמי ופניתי לעבר ארון העתונים.

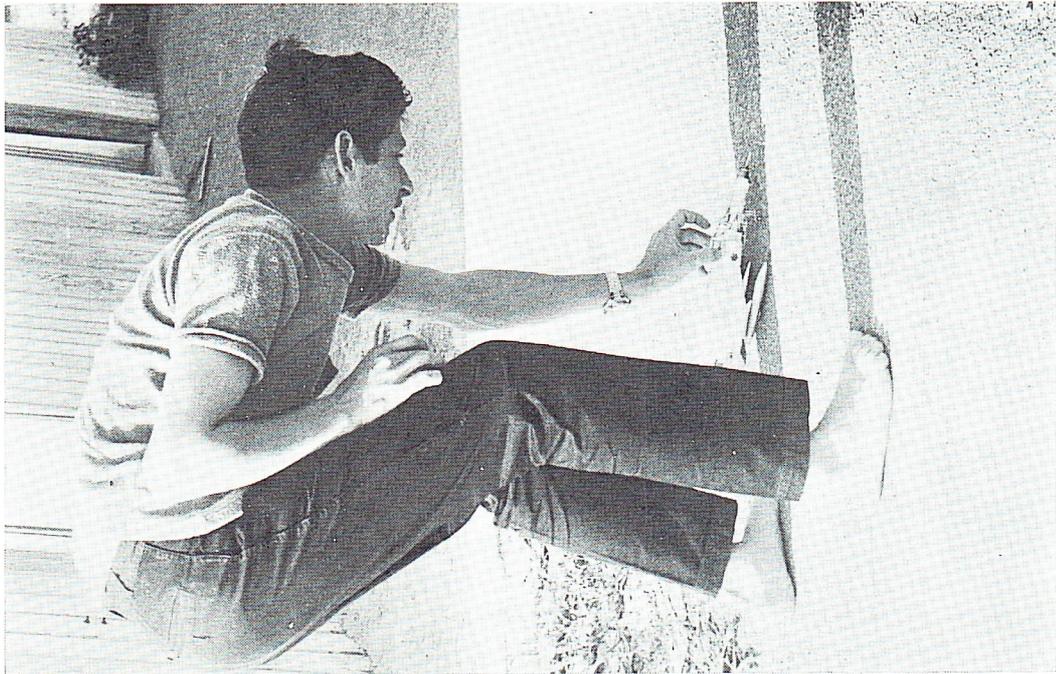
היז המושטת קמטה, נשארה תקועה במקומה, באויר.

והוא לקחת עתונים" נשמע קול.

"אחל, אצל למה ז" העותי לגמגם ברעדה, בעוד ידי המשותקת הולכת ומוציגשת במקומה.

"זה מרשש" ענה לי הקול.

בו זה היה, אינני יודע, מאחר וכולם הסתכלו במקסם המהבהב הזה,

כאן אתה נמצא

פרקי יומן

הייתה אולי לא נפתחו פיומי, בקביעות, בדבר דבר על אופיני. נראה כי
הייתה חקירות, כאשר נזכרו אמירות, סיבה וצורך. לכן גם נכתבו על דפים בודדים,
על דף אחד.

היו הם משקפים עורך נמשו של אמנון לבטא את עצמו — פעמים בצורה של ספור
והיות עמיתו נזכר של שיר או ציור קטן; פה ושם שורה בהם הלצה או אימרת
על עמיתו קורות החייונות עם עצמו, על עצמו, על הבעיות בהן נתקל בן רגיש
והיות היותו את העיסוק האינטלקטואלי והמתבגר בתקופה של מלחמה והכנה
למחנה עמיתו.

ההיות נזכרו בשורות והיו האחרונות לחייו, והחומר שנבחר לפירסום נבחר במגמה
זאת, לשקף על פניה שניתן את רביגניות אישיותו של אמנון.

שנת שרות במשק צעיר

1.12.68

● היינו חבורה מנובשת למדי, למעשה, היינו כלנו בני כחה אחת,
מבית החינוכות ועד לסיום ביה"ס. לפני כחדשיים גמרנו את כל
"הספרות" של ביה"ס, במשך השנה שקלנו מה הלאה. התנועה קבעה
לנו יעד לצאת לשנת שרות שלישית והיה זה די אירוני, משום שבדיוק
היו חוזרין השרות הצבאי לשלוש שנים. יצאנו למשימה זו לפני הצבא.
נתקנו כך שחלק יצא לשדה-בוקר וחלק גדול יותר לגור. הייחוסים
על השרות המוצע בשני המקומות היו רבים, אך בין כך ובין כך יצאנו
על אודי למקומנו, לאחר דחיות מריגיות. לגור הגענו תוך צפיה לבאות.

איך בכלל ראו אותי?... חשתי את הפחד ההולך וזוחל לאורך גבי,
לכוון העורף. זיעה קרה נגרה מעל גופי כמים...

בשקט, רק בשקט, מלמלתי לעצמי, רק שלא ישמעו.

לשוני היבשה השתלשלה החוצה. פזלתי לעבר המיץ. התגנבתי לעבר
הברז כשאני נצמד לקירות, צעד אחר צעד.

אבל לא! נכשלתי!

היאוש אחז בי.

הקול הלזה השיג אותי ובהפסקות, בזמן שהטלביזיה שתקה לשניה,
הוא לחש: לא לשתות! רעש!

לו רק יכלתי להבלע בקיר האבן הזה. עמדתי כשכל גופי רוטט ורועד
כסמון שאלה: מה לעשות? איך לצאת מזה?

לבסוף העזתי. החלטתי להתיישב ולצפות — כן, גם אני — במכשיר.
הסתכלתי סביבי. איש לא הביט בי. הרמתי רגל... קנ—N—A—ק,
השמיעה הברך קול התפוקקות. אשר יגורתי בא לי.

לא! — כד אלי הקול — לא לזוז! רעש! אתה מסתיר!

חשתי כיצד אני הולך ומתפורר, הולך ונמוג... לא נותר מוצא. בזחילה
כושלת התנדפתי כאד ערפילי אל מחשכי הלילה הדומם והגואל.

למחרת נמצאה גופתי מוטלת למרחלות האנטנה האלוהית.

נורו המעט האמיתי — בואת נוכחנו לדעת כבר באותו יום ראשון. חסמים אז לא ראינו זאת, אולם למעשה לא נעשה אף צעד לקליטתנו — חסרות חזירות או משתו דומה. לעתיד יראנו לקטיף תפוחים. קטיף ככל קטיף... משעמם. הרגשנו עניין רבתי פלמי שאר החברים, אך תוך כדי עבודה הגענו להיכרות חזרה.

היכן המתח "האינטקטואלי"?

מאי 1969

● נשעית הניתוח...
התחלה בראשית השנה, יצא לי לנסוע לעתים די קרובות. לאחורונה אני נוסע רק פעם בחודש בערך, ואז הופכת הנסיעה מקור לצפייה נמשך על השבוע שלפניה.
חשתי כי משתו במקום הזה, משתו שחסרונו גורם לשעמום. לאחר התחלה הבעתי למסקנה, שהחסר הוא חברה או ליתר זיקוק החברה שאני מחפש. משנים האחרונות של ביה"ס הייתי רגיל לחברה "אינטקטואלית", כלומר חברה פתוחה לבעיות שונות, חברה מתחלפת, וזה החסר פאן — המתח שבוכוח, הידוד המוחין, ווכוח לעת זקנה על נישאים העומדים ברומו של עלם, אלא אף על ענינים משניים ומעטים, ולא רק ווכוח אלא גם שיחה תפשית. יתכן גם וחסר התחנה האינטקטואלי שלילימים. פה כל זה איננו. כל סדר היום הוא עבודה, אופל ומועצון, ואפילו אם ישנה שיחה לעתים, על הדשא, חזר לעמשה זאת רכילות בלבד. אולי גם במעין לא היתה לי תמיד חברה לשיחה, אך בעבודה ובתפסקות בעיקר, היתה השיחה קולחת.

חבר שנפל

● חיה זה יום ששני רגיל, ישבנו בחדרה של ש. ושוחחתי. פתאום פנה י. ואמר "ישמע! אותה יודע? ג. ב. מת!" זה נשמע כאילו נאמר

אבל משום מה הרגשתי שליו בפגישתי עם המקום והאנשים החדשים.
הבית שהובלנו אליו נראה לנו כארמון. כבר בכניסה, למראה השיחים שבפתח, אמרתי לעצמי שזה בוזזאי בית מסודר. וכשנכנסנו התפעל ע. "אפילו מיטות ומזרונים עם שטיח יש — ועוד איזה וילון!" לאחר סיור חטוף יכולתי לציין בסיפוק, כי גם שרותים יש בתוך הדירה וגם כוסות וקומקום חשמלי הכינו לנו.
נו, היתה זו כנראה התרגשות ראשונה בלבד, כי למעשה היה החדר די עלוב והרבה עמלנו, מאוחר יותר, כדי לשפרו.

הגענו בשעות הצהריים ומיד אחרי הפריקה החלנו בחיפושים אחרי חדרהאוכל. במקרה הגענו למקום הנכון, אם כי בחוץ עדיין חשבנו שזה בית-ילדים או משתו בגודל כזה. המנה היתה קצצה מיובשת, אך בגלל היותנו חדשים ומבולבלים — זה היה די טעים...
למולי, ליד השולחן, ישב אחד ארוך וממושקף וסיפר לשכנו בחשיבות: "שמע, אני פה רק חודש וכבר מרכז ענף" ואחר כך הוסיף "עכשיו אני במטע". מאוחר יותר התברר לי שהוא רק מרכז הנוי.

12.12.68

● פ-ק, אף כי הוא קטן קומה, הוא אדם בעל מרץ ויזמה. כחבר מעין נשלח מטעם התנועה לוגר. מיד אחרי ארוחת הצהריים הראשונה, כינס אותנו לשיחה עם מרכז המשק. זה היה כעין נסיון לחסן אותנו מפני השפעות שליליות של החברה במקום — משתו בדומה לחיסון בתרכיב של נגיפים מוחלשים. פ-ק, סיפר לנו על המצב החברתי הגרוע ועל סכנת התפרקותו של המשק. אך בהשוואה לדברי החברה במקום, הרי היה זה נגיף מוחלש מדי. על כל פנים החיסון לא זכה להצלחה הגדולה ביותר. וכי מה ציפה פ-ק, שאנו בני השמונה-עשרה, הנקראים ילדים בפי החברים ואנשי הגרעין שבמקום, שאנו נוכל לחנך חברים אלה?

מתוך שוויון נפש. הזדעזעתי. ג. ב. היה מחבריו של י. לכיתה, מקבילה לשלי בביה"ס. גם אני הכרתיו. היה זה למעשה הראשון מבין מכרי האישיים שנהרג. זה הוסיף כמובן לאצווע. אך לא רק זה. הזדעזעתי מהאדישות, החיצונית, על כל פנים, בה דיברו על חבר שנהרג (בקרב בתעלה). זאת תקופה בה נהרגים רבים לאורך הגבולות ואמנם הכרת ההרוג הוציאה אותי מהשיגרה של שמיעת ההודעות "חיל צה"ל נהרג...".

... מתי יגיע הסוף לכל המלחמות? התחלתי לחשוב שמא עלינו לפעול ביד רכה, פיסנית, כלפי הערבים. אחר כך באה הפשיטה של צה"ל על נמל התעופה בבירות. בתחילה הציפה אותי הידיעה שמחה, כנראה מתוך רצון לקמה על ההתנקשות במטוס ישראלי באותונה. אך לאור ממדי הפעולה שאלתי את עצמי, אם אין כאן הגומה, האם אין אנו מאחדים את הערבים נגדנו? ! אלא שנוכחתי לדעת שגם חולשה לא תעזור עוד. ורבים המקרים בהסטוריה המעידים שהפייסנים טעו בגישתם.

אהבה

● **קראתי** את ספרו של אריק פרום על האהבה ותחילה נראו לי הדברים נכונים. פעמים רבות הרגשתי בודד למרות היותי בחברה ובקבוצה. לעתים קרובות עזרה לי הרגשת הקרבה לא...
אמצעי נוסף שצויין בספר ואני נעזר בו הוא השקיעה בענין, בעבודה או בלימוד — ואני אוהב את הישיבה בצוותא והשירה יחד — ואולי כך נתקתי עצמי מהעולם החיצוני. אך כעבור זמן, נדמה לי שדברים אלה עדיין אינם נוגעים בבעיה עצמה. ...לפעמים אני מרגיש הבלות בישיבה בצוותא ובחיפוש אחר "כולם"... ומהו אותו רגש, האהבה? ... מדוע אני לא נמשך כך אל בת אחרת, לא פחות יפה? אינני מוצא פתרון. אוכל רק לאמר שאהבה היא חוש (נוסף לחמישה) — כמו שאני חש

הוא או נחום, אני חש מאהבה. אולי כשאני מרגיש שייכות וקשר —
אני נהיה אחד עם.

חפשי דרך

● יש מחשבות שנוכרות במוח וקשה לי להביען. מהו העולם? מושגים כמו אקזיסטנציאליזם, קשה לאדם בכלל לתפוס מושגים אלה ולכן הוא מרחיק מהאינטליקטואלי, בודעין או שלא בודעין.

החל של חזת היחידית יש בו גשמיות, אם כי אין היא רבה. מחשבים על תמונות כזו להבינו. אך "המקרה" שהוא, לדעתי, אב לכל, הוא על תמונתו. אין הוא בעל רצון מסוים; ומסיבה זו אין בו גם נושא המחשבה על האדם. הוא למעשה נמצא בשום מקום, משום שיש לו ישות — הוא מופשט לגמרי וזמן פעולתו הוא אי-זמן. כל הקשר בו אינו יכול להיות מוגדר ע"י האדם, מפני שהאדם אינו מבין דבר שאינו על סוף.

לקראת הבלתי ידוע

● אין מנוחה, דבר לא אוכל לעשות, לקרוא, ללמוד — לא אוכל לכתוב... כל הזמן אני מחפש משהו. אבל מה? שמא בא מצב רוח זה המה שאני חש את עצמי בתקופת מעבר לקראת עתיד סתום? מפני שאני נמצא בתקופה בה אני חולם על שלוש השנים הבאות, או יותר, ונחמה בפניו עניינם לבאות — אם אצליח או אכשל? ואולי כל זה נובע שמעולם וחוסר מתח בהווה (במור) ? (וההוכחה היא השמחה של הנושעה הניתנה כל הודש).

העני המיד יובלתי לחתופי, לחשוב ולעשות, כאשר חכיתי למשהו — אבל שעששתי זה היה ברור והיתה שמחה לקראתו. מתח הציפיה לא תהייה עליו, לחיפוי, הוא הועיל, כיום המתח הוא בגלל הבלתי-

ידוע.

בקורס טייס

אוגוסט 1970

● **אני יושב** בכסא המתנדנד בחדרי, יום רביעי, שעה 11 בלילה, בשבוע של פגרה אחרי "הבסיסי". (ואני לבדי פה ולהבא כדאי לתכנן חופשה בתיאום עם חברי'ה נוספים) מאז התגייסותי לצבא, למעשה הכל נחלק לשלבים: תחילה הטירונות, אחר כך "הקדס-מפיו" ו"המכיו". והאמת היא שמכל זה אינני זוכר כרגע הרבה, פרט להרגשתי בנושא אחד — הוא שנוי יחסי למאמץ גופני, לא מבחינות חיוב או שלילה, אלא מבחינת הרצון לבצע.

הגעתי לכך שהמסעות גרמו לי הנאה והרגשתי בהם כושר ביצוע. אם להזכר בהרצאות שקיבלנו על "מנהיגות", הרי אני חש כי בשטח זה יש לי התכונות הדרושות ועובדה היא שבמסעות הייתי לבר-סמכא, איך ומה לעשות במקרים שונים. אין אני כותב זאת כי להתרברב, חלילה, או לטפוח לעצמי על השכם, אלא מפני שתמיד הייתי נרתע מקבלת עול של "מנהיג" והרגשתי טוב יותר כאשר הייתי מביא לפתרון בעיה כאחד מהחברי'ה ובזכות היותי אחד מכולם הרגשתי יכולת להגיד במקרים מסויימים "לאן נפנה". את כל זה אני כותב כדי להדגיש את ההבדל: בטיסה עדיין חסרה בי במידה מסויימת יכולת זאת...

כוחה של ישראל

● **הדף הזה** שאני כותב עליו הוא מתוך תיק שקיבלנו ב"סידרת חינוך" וזה מזכיר לי: האמונה בכוחו של עם ישראל התבססה אצלי מאוד בזמן האחרון. בעבר הייתי כמו אזרחים רבים בארץ — כל נצחון שימח את הלב והמורל עלה וכל חלל הוריד את המורל, אבל הרגשה זו נובעת מסעות. השאיפה, הרצון והאמונה מצטרפים למנט-ליות המיוחדת של העם הזה (ואחד הדברים הבלטים ביותר

במסעות זו הוא "הפסנט" היהודי) והם ביחד יתנו לנו את הכוח לחיים על קיומנו...

הטענה של "אין ברירה", אם כי יש בה משהו, הרי למעשה לא על זה חושב בן הארץ. "אין ברירה" נראה לי כנסיון להצדיק את מלחמתנו מפני הגויים, בעוד שהרגשתי היא, שבכלל עצם הצורך לעסוק בדיוק אני נלחם על ארצי — הוא משונה.

כיצד לשמוח

● **חום, אחרי** כל המסיבות לסיום התקופה, אני מרגיש שלפעמים קשה לי להשתולל משמחה כמו שאר החברי'ה. לא שאני עצוב, או משתו דומה, לפעמים אני שמח כשכולם שרים, צורחים ומשתוללים. אבל לפעמים אינני בטוח. אולי אני רציני מדי. יתכן שגם שאר החברי'ה אינם שחמים מצורה ספונטנית בכל המקרים. ולפעמים אני חושב שאת א, אשר חסרה לי לשמחה של ממש.

והנה איזו הפתעה גדולה ופתאומית היתה יכולה לגרום לי לשמחה ספונטנית וריקוד — כמו למשל איזו הודעה פתאומית על שלום בינו לבין הערבים.

אבל על אלה שחס מחשבות שצוות וכדאי בעצם לציין, שלכל דעה ודעה מתחנה במשך הזמן רעיון הפוך...

נוף ילדותי

● **אחת החוויות** הנעימות שלי כיום היא לחזור הביתה מהנגב. חזרה שראיתי כל הזמן את האזור האפור-צהוב והשומם הזה וכשאני חוזר ועולה אל הקיבוץ וכל רגע נגלה לעיני קטע נוף מהנוף הירוק והחם — אני מרגיש עז מה אני אוהב את המקום הזה. נכון, אין זה חנוף בלתי אלא גם העובדה שאני מכיר אותו. אולי יותר מהנוף אני נחה מחוויות, מההיכרות האישית, מהקרבה שלי אל כל פרט ופרט, על נקודה ונקודה מאזור זה.

שנכון הקורס חשבתו מעם שהרגשותי באוויר אינה שלמה, כפי שהרגשותי את עצמי שלם בזמנו במסערת ב"מכיו". במשך "המתקדם" למשך הרגשותי איך אני הולך ונעשה חפשי בפעולותי באוויר, איך אני נחמד לטוס, לבצע ולאחר בשעת הצורך. היכולת ל"אילתור" היא היתרון להרגשות השלימות עם הטיסה. כשאתה יכול לאלתר, סימן שאתה חלק מן הטיסה ולא תעמוד נבדך נוכח תופעות או מקרים מפתיעים.

הקיבוץ

● **נושאים האחרונים**, אחרי שגמרתי את הקורס, הרשיתי לעצמי להשתפל על דברים שונים בחיים מסביבי... הנה למשל הקיבוץ: אני נודע שאתה ממטרות הקיבוץ היא ליצור חברה צודקת יותר, בה נודעו החברים לא ייפגעו בגלל מלחמת-הקיום כפי שהיא קיימת בכל מקום אחר, וזה אני רואה דבר, שאולי נובע מהסתכלות בלתי-הוגנת ובעיני-אובייקטיביות, אך נראה לי שחברים רבים שהולכים ומתבגרים (וגם אנשי מודקנים) שוכחים שהם היו פעם "חלוצים"; שהם באו והקימו קיבוץ מתוך מטרה ואידיאל מסויים; והם מתחילים לחפש את ההזדמנויות האישיות בלבד. לא תמיד אני מוצא את "הרוח הטובה" שליוצתי הייבת לשרור ביחסים חבריים בתוך הקיבוץ. (שוב עני להרגיש שיתכן ואני רואה זאת כך מפני שאני חי במשך השבוע הקודם). וזה זאת בקיבוץ יכולה להתקיים רק כאשר החברים יודעים, כי הם (משאיים במקום במטרה לקיים חברה שונה, טובה יותר מאז ששהו, רק במקרה זה אפשר להתגבר על היכוכים אישיים שיופיעו חזרה, בעל חברה, נראה לי, שחברים התרגלו למסגרת של הקיבוץ, ועתה, כל מה שנעשה, נעשה אך ורק כדי לשמור על המסגרת ואילו החבר הולך ושכח, (לכן גם הולכת וגוברת הנטייה לעבור לדפוסים חלופיים לעומת שיתופי; לינת ילדים בבית וכו').

ואמנם הרגשה זו נכונה במידה רבה לגבי כל חלקי הארץ שמצפון לקו אשקלון (בערך), שיש להם נוף בעל אופי דומה. אם אני רואה שדה-כותנה או פרדס, בכל מקום בארץ, הרגזי מרגיש בו כבן בית. ואפילו הנגב כולו — אף כי בדרך כלל אינני אוהב אותו באותה מידה — יש לי הרגשת שייכות אליו. והעובדה שאני אוהב את נופי פחות, נובעת גם מהיכרותי הקצרה יותר והשטחית יותר אתו. לעומת זאת הנוף שנפגשתי בו באזור אל-ערש, עצי האקליפטוס והדקלים בחולות, היה לי זר לגמרי. צריך להוסיף, שהנוף שאני אוהב — אותו הביאה ההתיישבות היהודית. נוף זה לא היה קיים בראשית המאה והוא נוצר, כפי שהוא, ע"י ראשוני המתישבים ואלה שבאו אחריהם. ...

יש לי כנפיים!

5.3.71

● **השבוע** גמרתי את הקורס. מבחן סופי, ראיון עם מפקד הטייסת. וזהו. אני הולך לטייסת קרבית. המתח השבוע היה דבר רציני ביותר. אינני זוכר אף מקרה לפני כן שלקראת מבחן כלשהו הייתי כה מתוח. אך מתח זה דבר שמצטבר ויש צורך לפרוק אותו. ועוד אחרי שהיה לי ברור, שאני הולך ל"קרבני", הרגשתי את עצמי כמו לפני "ההתפוצצות".
כדי לפרוק את המתח אני זקוק לאיזו השתוללות של ממש. ואני משוכנע שזה מסביר את מסיבות "ההוללות" אצלנו בסוף הקורס ובכלל אצל הטייסים (למרות שבעבר לא הייתי תמיד שלם עם הרדיפה אחרי המסיבות כצורת בילוי יחידה). לפי נסיוני הקצר, אני יודע שהמתח מפריע מאוד ליכולת הביצוע. לא תמיד הרגשתי את המתח, אך היום אני יודע שהיה קיים תמיד.
עכשיו, בסוף הקורס, אני נוכח לפתע שהשתנית. אני זוכר עכשיו

אני מחפש את הקיבוץ שינסה לשמור על התוכן ולא ישכח כי התוכן הוא העיקר ולא המסגרת. אך למרות כל הביקורת, עזיבת הקיבוץ היא כניעה וממילא אין אני חושב על כך.

בירושלים

23.3.71

● **שבוע** של נופש במלון בירושלים. אני יושב על המרפסת ונהנה מהנוף המשותקף מכאן. הרי יהודה הגולשים לעבר יסהמלח והמעבר מהירוק של ירושלים לצהוב־אפור של בקעת הירדן. הרבה שמעתי מדברים על היופי של הבתים הערביים, העלמים בתוך הנוף. עכשיו זאת הפעם הראשונה שאני מבחין ביופי זה, אך לדעתי הוא יפה רק מרחוק.

ירושלים היא עיר שיש לה "אופי", ולכן נעים להסתובב בה סתם כך, ללא מטרה. ביחוד אני נהנה מבניי האבן שמעניקים לעיר את אופיה המיוחד. לא רק האזורים הישנים יפים. גם הבנינים המודרניים בנויים בצורה יפה ויש בהם אף יותר ירק ויותר חיים מסביב. ובכל זאת, האמת היא שיותר מכל אני נהנה מההליכה בסמטאות ובשווקים בעיר העתיקה. יש לה כנראה איזה קסם מיוחד.

והנה, בעוד אני כותב, אני מבחין לפתע בעדר כבשים שנראה כאילו גולש במידרון. שקט מסביב, ממש פסטורלה.

(מכאן עברו קרוב לחודשיים של אימונים מפרכים בטייסת ה"אורוגנים" וכנראה לא מצא עוד זמן ואפשרות להמשיך בכתובה — והיא באמצע נפסקה).

